

25 na 2025.

WYSTAWA ZBIOROWA Z OKAZJI 1000-LECIA PIERWSZYCH KORONACJI W POLSCE

DWUGŁOS KURATORSKI / GŁOS I

Wystawa „25 na 2025” — zaaranżowana z okazji tysiąclecia pierwszych koronacji królewskich na ziemiach polskich — skłania do większego namysłu nad istotą pamięci, przemijania i (re)konstru-

owania historii. Nasze dziedzictwo oprócz kronikarskich zapisów zdarzeń przesiąknięte jest symboliką i pamięcią zbiorową. A współczesna kultura wizualna daje nam narzędzia, by rozważania te snuć na nowo.

U podstaw całego przedsięwzięcia leży idea otwartego naboru — formuła *open call* pozwoliła zgromadzić prace artystów, którzy mierzą się z tą rocznicą w sposób wielowymiarowy: przewrotny, osobisty, nierzadko krytyczny. A także przy użyciu rozmaitych mediów, od tradycyjnego malarstwa, rzeźby, medalierstwa i witrażu po grafiki, przedmioty codziennego użytku, gazety, papier, lightbox, tkanina czy performans. Na przestrzeni ekspozycji dochodzi do nieoczywistego wykorzystania symboli, do demontażu i reinterpretacji ikon, a także splatania odległej historii z pulsującymi dziś sporami politycznymi, społecznymi i tożsamościowymi.

Uczestnicy wystawy podejmują refleksję nad różnorodnymi aspektami przeszłości: nad istotą koronacji, znaczeniem rytuałów religijnych i świeckich, ideą królewskiej sakralności. Pozwalają przyrzeć się wielogłosowej i często ambiwalentnej relacji współczesnego człowieka z okresem powstawania państwa polskiego — pełnej zarówno fascynacji, jak i dystansu; afirmacji i krytycznej analizy. Historia nie ukazuje się tu jako podręcznikowy i ostateczny zbiór faktów, lecz jako nieustannie odtwarzana opowieść.

Doniosłość władzy i jej atrybuty przyjmują rozmaite formy, zarówno te dosłowne, jak i zdekonstruowane. Są tu prace, które eksponują istotę walki nieodłącznie związanej z dążeniem do jedynowładztwa — bitw na śmierć i życie, czyhających wewnątrz państwa wrogów czy politycznych napięć. Korona — centralny symbol królewskiego majestatu — w galerii gnieźnieńskiej poddana jest różnym zabiegom: multiplikacji, wyostrzeniu, przekształceniu w narzędzie grozy, a zarazem wyśmianiu czy też spauperyzowaniu w duchu estetyki *handmade*. Wybrzmiewa (dosłownie w jednej realizacji) również melancholia oraz intymna refleksja nad przemijaniem. I wreszcie ironia bijąca z campowych, parodystycznych obiektów igrających z patosem i majestatem królewskiego wizerunku. Te estetyczne prowokacje demitologizują sakralną ideę monarchy wyniesionego ponad ludzką miarę.

Przewijają się tu wątki wybiegające daleko poza ramy epoki Piastów — figura błazna, taniec śmierci (*danse macabre*), motywy *vanitas*, a nawet odniesienia do współczesnych zjawisk popkultury, jak saga „Gwiezdných wojen” czy estetyka komiksu. Wystawa ta uzmysławia nam, ile nieoczywistych analogii i wielowarstwowych wyobrażeń kieruje naszą percepcją przeszłości. W gnieźnieńskiej galerii staje się ona plastyczną materią, którą współczesność wciąż na nowo przetwarza i interpretuje.

Mieszko I przed śmiercią miał świadomość, że zostawia państwo podzielone i trudne do okiełznania. Jego dziedzic Bolesław dobrze zdawał sobie sprawę z potrzeby dążenia do monopolu monarchii, a koronacja stała się ostatecznym zwieńczeniem jego starań o królewski tron. W jubileuszowym roku tych znamienitych wydarzeń podchodzimy do biegu historii z dystansem, nie tylko czasowym, ale i światopoglądowym. W jaki sposób władza, tożsamość, pamięć i dziedzictwo obecne są w świadomości współczesnych twórców i odbiorców kultury? Wystawa „25 na 2025” daje wiele odpowiedzi, a sama przestrzeń przede wszystkim zaprasza do spotkań z historią w nowych odsłonach — niepozbawionych refleksji, dialogu i prowokacji.

25 na 2025.

WYSTAWA ZBIOROWA Z OKAZJI 1000-LECIA PIERWSZYCH KORONACJI W POLSCE

ARTYSTKI_CI:

Liudmyla Bezusko

Mikołaj Dorosiński

Marek Elsner

Katarzyna Gładyś

Magdalena Gołaszewska

Sylwia Gorak

Łukasz Horbów

Ivo Jankowiak

Paweł Franciszek Jaskuła

Julia Kaczmarczyk-Piotrowska

Marta Krynicka-Orzech

Maciej Kryński

Maciej Kryński & Barbara Gryka

Sławomir Kuszczak

Piotr Macha

Piotr Mlącki

Maciej Pająk

Kamila Szejnoch

Magda Szlezyngier

Aleksandra Szlęk

Paweł Tymcio

Wernisaż: 7 czerwca 2025, godz. 17.00

Wystawa trwa do 31 lipca 2025

Kuratorzy: Hanna Kostołowska, Dariusz Stryniak

Koordinacja: Marta Karalus-Kuszczak

Działanie realizowane we współpracy z Urzędem Miejskim w Gnieźnie oraz Archiwum Państwowym w Poznaniu o. w Gnieźnie

25 na 2025.

WYSTAWA ZBIOROWA Z OKAZJI 1000-LECIA PIERWSZYCH KORONACJI W POLSCE

DWUGŁOS KURATORSKI / GŁOS II

Postawione w open callu „25 na 2025” pytania trafiły na podatny grunt. Udało się wybrać 25 prac, których autorki i autorzy podjęli temat, by odpowiedzieć po swojemu: Jak historia inspiruje współczesną sztukę. Ich sztukę.

Efekt naboru w postaci wystawy rozpięty jest między swobodą a ograniczeniem. Swobodą wypowiedzi: w formie, treści, ale też rozmaitych technik i użytych materiałów. Są tu obrazy, grafiki, obiekty, rzeźby, witraż, medal, biżuteria, instalacja, utwór muzyczny, performans i praca do samodzielnego wykonania przez widzów. A ograniczenie? Ma związek z „zadany” tematem.

Na pewno onieśmiałający mógł być już sam dystans czasowy i powaga rocznicowych obchodów. Cóż nam po zdarzeniu sprzed 1000 lat, gdy nasze życie dzieje się tu i teraz? A jednak! Swoje realizacje przedstawiają twórcynie i twórcy zarówno z dużym dorobkiem artystycznym, jak i u progu artystycznej przygody. Wspólne dla wybranych prac jest to, że wariacje na temat jubileuszu nie skończyły się celebracją.

W pracach są motywy oczywiste: nie braknie koron. Ale gdy symbol władzy królewskiej wieńczy czaszkę czy zmienia się we wnyki, nie jest już tak uroczyste... Na wystawie widać, że pamięć historii jest podszyta lękami, obawami, potrzebą komentarza. I że nie tak łatwo wyjść poza symbolikę, która kształtowała nas od pokoleń. Da się dostrzec trochę flirtu z banałem kultury popularnej, ale też nawiązania do tradycyjnych form i figur znaczeniowych. Ogólnie dominuje perspektywa osobista, choć użyte rekwizyty znamy.

Dzieła pokazane na wystawie nie są apelem o wzniosłość. Czyżby nie było czego świętować? Jest

w niektórych z nich nieco sarkazmu i ironii, da się dostrzec intencje krytycznego spojrzenia na przeszłość i to, jak ją interpretujemy, upamiętniamy czy przeżywamy (lub nie) na użytek własny i w relacjach społecznych. Sporo jest też powagi: pojawiają się odwołania do śmierci, marności, jak również wątki polityczne, wojenne – bliskie współczesności, ale czyż nie przypominające zarazem, na czym opierały się osiągnięcia Chrobrego i innych władców wczesnego średniowiecza (i później)?

Przeszłość jest zmitologizowana i należy do szerokiego tła kultury, z której czerpiemy inspirację. Na tyle obszernego, że dziś pierwszy polski król — na planie wyobraźni — ścierać się może z siłami Imperium z „Gwiezdnych wojen”, da się na kolażu z gazet odmalować bitwę, atrybuty władcy ująć w kadrach jak z komiksu, pofantazjować i znaleźć się ze smartfonem wśród gości podczas koronacji w roku 1025, ucztę królewską przenieść do galerii. A gdyby tak dziedzictwo dokonania Chrobrego porównać ze znaną tragedią Makbeta, a koronę uczynić znakiem dramatu władzy czy zmienić w przedmiot poddany deformacji, który napomina o niepowstrzymanym upływie czasu i kruchości znaczeń?

Pamięć o ważnych wydarzeniach z przeszłości nie musi być deklarowana stawianiem pomników. Prace pokazane na wystawie udowadniają także i to, że nawet z drobnego artefaktu można zrobić cenną pamiątkę, detal z banknotu przemienić w świetlisty krąg, refleksję nad minionym spleść z kruchością materii obrazu czy obiektu. I że myślenie o historii trzeba aktualizować, konfrontować z problemami współczesności. Bardziej na serio, krytycznie pytać na przykład o to, czym jest władza, lub spojrzeć z większym przymrużeniem oka, jak choćby na imaginacyjną, kolonialną mapę świata, gdyby chcieć się zastanowić nad trwałością propagandy podbojów pierwszego króla Polski. Ale można też po prostu zwiedzać.

Na przeszłość patrzymy uważniej, gdy ją nam ktoś wskaże. Sztuka to robi. Co więcej, realizacje artystyczne z historią w temacie są również opowieścią o nas teraz.

Dariusz Stryniak

25 na 2025.

WYSTAWA ZBIOROWA Z OKAZJI 1000-LECIA PIERWSZYCH KORONACJI W POLSCE

ARTYSTKI_CI:

Liudmyła Bezusko

Mikołaj Dorosiński

Marek Elsner

Katarzyna Gładys

Magdalena Gołaszewska

Sylwia Gorak

Łukasz Horbów

Ivo Jankowiak

Paweł Franciszek Jaskuła

Julia Kaczmarczyk-Piotrowska

Marta Krynicka-Orzech

Maciej Kryński

Maciej Kryński & Barbara Gryka

Sławomir Kuszczak

Piotr Macha

Piotr Mlącki

Maciej Pająk

Kamila Szejnoch

Magda Szlezyngier

Aleksandra Szlęk

Paweł Tymcio

Wernisaż: 7 czerwca 2025, godz. 17.00

Wystawa trwa do 31 lipca 2025

Kuratorzy: Hanna Kostołowska, Dariusz Stryniak

Koordinacja: Marta Karalus-Kuszczak

Działanie realizowane we współpracy z Urzędem Miejskim w Gnieźnie oraz Archiwum Państwowym w Poznaniu o. w Gnieźnie